

ויה"ר שנזכה במהרה לגאולה שלימה ולתחה"מ, ולקיום הפסוק "שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך".

הסיבה בשמאל

הת' אפרים הלל הלוי העלער
תות"ל 770

כתב אדה"ז בהגדה "שותה הכוס בישיבה בהסיבת שמאל דרך חירות". וכתב כ"ק אדמו"ר וז"ל "בהסיבת שמאל, כי הסיבת ימין, על פניו או על גביו אין זו הסיבה (פסחים קח, א, וכפי' הרמב"ם הל' חומ"צ פ"ז ה"ח)". עכ"ל.

ויש לעיין בדבריו בהא שכלל הסיבת ימין, על פניו ועל גביו, כולם בפסול אחד דאין זו הסיבה. דלכאורה, לא כך מבואר בדברי אדה"ז בשלחנו סי' תע"ב ס"ט. וז"ל "וכשהוא מיסב לא יטה על גבו ולא על פניו שאין זה דרך חירות אלא יטה על צדו השמאלית ולא על הימנית שאין דרך הסיבה בכך שהרי דרך לאכול בימין, ועוד שאם יסב בימין יוכל לבוא לידי סכנה לפי שהושט הוא בימין והקנה בשמאל וכו'". עכ"ל, ומקורו בפסחים שם, וברשב"ם שם. עיי"ש.

ומבואר בזה, דשונה הוא הא דלא יטה על פניו ועל גבו שהוא פסול בעצם ההסיבה שאינו דרך חירות, משא"כ הא דלא יסב על הימנית סיבה צדדית לכך, ואינו פסול בעצם ההסיבה. חדא, שהרי צריך לאכול בימין, ושנית, שלא יבוא לידי סכנה וכו'. אבל עצם הסיבת ימין שפיר חשיב הסיבה.

וצ"ע מש"כ בהגדה גם לגבי הסיבת ימין "אין זו הסיבה", דלא כך שנינו כנ"ל, ונפק"מ לדינא, בדיעבד באיטר יד, (או שיש לו מום בידו הימנית) שהיסיב אימין, אמת אמנם דסכנה הוא, אך בדיעבד יצא ידי חובת הסיבה, שהרי הסיבת ימין אינו פסול בעצם ההסיבה, ורק טעם צדדי לכך. (וכ"כ הרא"ש בפסחים שם בטעמא שהרי צריך לאכול בימין, דלפי"ז באיטר יד מותר לכתחילה להסיב אימין. משא"כ בטעמא דסכנה, עיי"ש בסוגיא דפליגי בה רש"י והרשב"ם אי איכא סכנה

בהסיבת ימין, ואכ"מ). משא"כ אי נימא דהא דלא יסיב אימין הוא חדא עם הנך דעל פניו ועל גבו ו"אין זו הסיבה", הנה לפי זה אפי' בדיעבד לא יצא.

והנראה לומר בזה דלאדה"ז בהגדה דרך אחרת בהא דבעינן הסיבה בשמאל, וכלשונו "שותה הכוס בישיבה בהסיבת שמאל דרך חירות" ומבואר בזה דבר חדש דרק בשמאל הוה הסיבה מעולה ונק' דרך חירות, וכל שלא כה"ג לא הוה דרך חירות כלל, ל"ש על גבו ול"ש אימינו דהיות דלא היסיב אשמאל לא הוה דרך חירות. וכמש"כ ע"ז כ"ק אדמו"ר "כי הסיבת ימין על פניו או על גבו אין זו הסיבה", ודבריו מדוייקים דלכולם חדא טעמא, כי רק הסיבת שמאל הוה דרך חירות, וכל שלא כה"ג אין זו הסיבה דלא הוה דרך חירות.

וז"ל הרמב"ם הל' חומ"צ פ"ז ה"ח: "והסיבת ימין אינה הסיבה, וכן המיסב על ערפו או על פניו אין זו הסיבה". עכ"ל. ומלשונו וכן המיסב וכו' משמע דסב"ל דלכולם חדא טעמא, ולכולם לא הוה הסיבה בעצם. וכל' הגמ' בפסחים שם "פרקדן לא שמה הסיבה, הסיבת ימין לא שמה הסיבה".

וטעמא דמילתא כתב אדה"ז "בהסיבת שמאל דרך חירות" דרק בשמאל חשיב הסיבה כי הוה דרך חירות, ובכל אופן אחר לא הוה הסיבה כלל.

וז"ל הר"ש מפלייזא (בפירושו לפיוט אלוקי הרוחות לשבת הגדול") אין זה דרך חירות, אפי' שלא בשעת אכילה, ואפי' בביהכ"נ כשנופלין על פניהם בתחנון, אין נופלים אלא על צד שמאל, שנראה בני חורין יותר. עכ"ל. עיי"ש שהביא מרב האי גאון שכ' "הסיבת שמאל שמה הסיבה, וזוהי הסיבת בני חורין ומלכים".

ומבואר בהדיא דרק הסיבת שמאל הוה דרך בני חורין, והן הן דברי אדה"ז בהגדה דעצם הסיבת שמאל הוה דרך חירות, משא"כ הסיבת ימין אין זו הסיבה כלל דאין זו דרך בני חורין כנ"ל.

ולפי זה באמת באיטר יד שהיסב בדיעבד בצד ימין לא יצא ידי הסיבה, דלא חשוב הסיבה כלל, משא"כ לדעת אדה"ז

בשלחנו, שכתב בטעמא שלא יסב אימין שהרי דרך לאכול בימין, (והלך בשלחנו בשיטת הרשב"ם בפסחים שם), אם בדיעבד היסיב בימין יצא ידי הסיבה, ורק שסכנה היא לו. (ועי' במ"ב סי' תע"ב סי"ג, מהרש"ל על הטור סי' תע"ב, הובא בב"ח שם).

ולפי זה מובן למה ציין כ"ק אדמו"ר להרמב"ם, אף שדרכו בהגדה לציין תמיד לשו"ע רבינו, משום שרק הרמב"ם סב"ל דהסיבת ימין לא הוה הסיבה כלל, משא"כ אדה"ז בשולחנו, הולך בדרך הרשב"ם בפסחים שם, דהא דהסיבת ימין לא שמיה הסיבה, טעם צדדי לכך, שהרי צריך לאכול בימין, ושלא יבא לידי סכנה. אולם אם בדיעבד היסיב אימין שפיר חשיב הסיבה. כנ"ל. ומה מאוד מדויק מה שציין כ"ק אדמו"ר להרמב"ם דווקא.

זרוע וביצה

הת' יצחק פינחס ראז

ישיבה אור אלחנן חב"ד ל.א. קא.

כ' כ"ק אדמו"ר בהגש"פ "הזרוע כו' הביצה. כי צ"ל שני תבשילין אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה (פסחים קיד, ב) ואמרינן בירושלמי שמנהג לקחת זרוע וביצה (ביעא בלשון ארמי) כלומר בעא רחמנא למפרק יתנא בדרעא מרממא (כל בו הובא בב"י, אבודרהם). יש שכתבו דלוקחים ביצה משום שעושים זכר לאבלות דחורבן ביהמ"ק. וצע"ק דמוכח במשנה ובירושלמי דגם בזמן ביהמ"ק היו לוקחים שני תבשילין ואז לא עשו זכר לאבלות. וא"כ נצטרך לומר אשר מאות בשנים לקחו מין אחד לזכר החגיגה ואחר החורבן שינו מנהג זה". עכלה"ק.

ולכאורה צ"ב, הלא הב"י [שמביא הכלבון] שהרבי מעתיק כותב למה לוקחים הזרוע והביצה ומיד אח"כ הטעם דזכר לאבלות דבהמ"ק [ועיי"ש בד"מ שאין אנו יכולים להקריב